

מאמר ד"ה

ויתן לך

מכ"ק אדמו"ר

שמריה נח מברוויסק

בן כ"ק אדמו"ר יהודה ליב

בן כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יו"ל לראשונה מכת"ק

לכבוד חודש כסלו חג הגאולה

פרשת תולדות תשפ"ג

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

מאמר ויתן לך

מכ"ק אדמו"ר שמריה נח מברוויסק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

ויתן¹ לך אלקים כו'. במדרש רבה, ויתן ויחזור ויתן, לך משלך, לך משל אביך, אלקים אלהותו, מטל השמים זה מקרא, ומשמני הארץ זה משנה. ולהבין זה, צריך להבין מאמר רבותינו זכרונם לברכה, כל ימיו בתשובה.

והענין, שאנו אומרים, אלקי נשמה שנתת בי כו', וזהו סדר ירידת הנשמה. ויש בזה מתחלה ארבע מדריגות, כנגד ארבע אותיות דשם הוי"ה. נתת בי, בחכמה, כדכתיב כי יתן ה' חכמה, וה' נתן חכמה לשלמה, יהב חכמתא לחכימין, וזהו הנותן מתנה, בעין יפה נותן, והוא בחינת חכמה, איזה חכם הרואה כו', וזהו ביו"ד דשם הוי"ה, חכמה. טהורה היא, בבינה, כי טהורה שייך מצד הכלי, והוא בבינה, מקור גרמוהי, ששם עיקר הבהירות בהכלים. כי מעלת הכלים דאצילות, אספקלריא המאירה. ספירות, לשון בהירות. ועיקר בחינה זו בבינה, שרש הכלים. וזהו כמו שכתוב בלויים, לטהרם. ואחר כך בראת, במדות, מי ברא אלה, והוא הרוחק הערך מחכמה ובינה למדות, כענין בריאה מאין ליש. ואחר כך יצרת, במלכות, כי יצירה הוא צורת החומר ואופן גילוי, וזהו במלכות, כח הגילוי דמדות. וכענין מחשבה ודיבור, חומר וצורה. וכענין הכין ופעל זהרי חמה. וכל זה הוא ענין ארבע מדריגות, וכמו שם הוי"ה, ארבע אותיות כו'. ואחר כך נפחת בי, ירידת הנשמה בגוף ונפש הבהמית.

והנה כמו כן בתורה, תורת הוי"ה, נאמר, אז ראה ויספרה כו'. ראה בחכמה, ויספרה בבינה, הכינה כענין חומר מוכן במדות, וגם חקרה במלכות. ואחר כך ויאמר לאדם, תורה כמו שנתגלה למטה בעולם הזה. והנה במדרש רבה בראשית פרשה כ"ה על פסוק זה, ארבע פעמים אמרה הקדוש ברוך הוא בינו לבין עצמו, ואחר כך ויאמר לאדם, זה משה. אם כן מובן, שעיקר ויאמר לאדם, הוא בבחינה גבוהה. וכן ענין ראה ויספרה, הכל בינו לבין עצמו, כדי שיהיה אחר כך ויאמר לאדם. ואם כן, כמו כן בהנשמה, נתת בי, טהורה כו', זהו כדי שיהיה אחר כך נפחת בי.

ולכאורה, על פי פשוט, הוא ענין ירידת הנשמה, מאגירא רמה, מבחינת טהורה כו'. אך שני הענינים אמת. מצד חיצוניות, הוא ענין ירידה מבחינת טהורה היא. ואחר כך,

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכת"ק.

אתה בראת כו'. וכמו כן בתורה, מבחינת תורת הוי"ה. ואחר כך, לימוד התורה בגן עדן וגן עדן התחתון כו', עד שנתלבשה בהלכות ומצות גשמיים. אך מצד פנימיות, עיקר המעלה למטה. כי בתורה, ויאמר לאדם, הן יראת ה' היא חכמה, והוא ענין נעוץ תחלתן בסופן. ועיקר הירידה, שיתגלה למטה הבחינה תחלה כו'. ולפעמים כתיב ראשית חכמה יראת ה', וזהו נעוץ סופץ בתחלתן, ועל כן היא ראשית חכמה. וכמו כן בהנשמה, נפחת בי, וכמו שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים. ובזהר, מאן דנפח, מתוכו נפח, ומפנימיותו נפח, וזהו דוקא למטה.

ולבאר זאת, ענין נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן בתורה, שזהו ויאמר לאדם, וכמו כן בנשמות, צריך להבין ענין נתת בי, שזהו תחלת המעלה דנשמות, ובדברי רבותינו זכרונם לברכה, הנותן מתנה, בעין יפה נותן. וצריך להבין, שלפעמים אמרו במתנה, על מנת להחזיר. ואם כן, איך הוא בעין יפה. אך יש מתנה ומציאה. מתנה בחכמה, כי יתן ה' חכמה. ומציאה גם כן בחכמה, והחכמה מאין תמצא. ויובן ההפרש בין מציאה למתנה. מתנה, הוא שהמקבל יודע את הנותן פנים בפנים. כי הנותן מתנה, בעין יפה נותן, והוא ענין הארת פנים. מה שאין כן מציאה, שאינו יודע כלל מהיכן בא לו. ועוד, שמתנה, נותנים למי שהוא ראוי, על כן נאמר עבודת מתנה אתן לכם כו'. כי אם שזהו מתנה, עם כל זה, צריך להיות מתחלה עבודה כו'. מה שאין כן מציאה, זה רק מפני שהוא בר מזל כו'.

ויובן זה למעלה, מתנה הוא בחכמה, שהוא המשכת אור החכמה בכלי, או אור החכמה בכלי הבינה, זהו מתנה, כמו שכתוב אתה חונן לאדם דעת, חננו מאתך חכמה. והוא כי אף שהכלי הוא בהזדככות אל האור, עם כל זה, האור שנמשך ומתייחד בהכלי, זהו בדרך מתנה, וזהו ראשית התחברות רוחניות, בגשמיות השכל והרצון במוח, אף שהמוח הוא כלי לזה, ולא כן היד והרגל, עם כל זה, זהו בדרך מתנה. כי באמת, כל ההעלאת מייך נוקבין והביטול שיש בהמוח, אינו מספיק לקבל רוחניות השכל. ועל כן, זהו רק מתנה, וזהו יהב חכמתא לחכימין, וה' נתן חכמה לשלמה.

וכל זה הוא ענין מתנה, שהוא התחלה דסדר ההשתלשלות משפיע ומקבל. אבל מציאה, הוא מההעלם לגמרי, שאינו בערך עילה ועלול. וזהו והחכמה מאין תמצא, והוא פנימיות חכמה, מציאת האור, זהו מאין דכתר, כי כתר נקרא אין, לרוב העלמו, והוא בחינת ישת חשך סתרו. ומה שמתגלה האור, זהו בערך מציאה, והוא ענין אבא יונק ממזלא. כי ענין מזל, שהוא למעלה מהחכמה, וזהו בחינת האין כו', והוא כמשל מקור. כי מזל, לשון פועל יוצא, שהוא מזיל וממשיך המים, כענין יזלו מים, ונוזלים מלבנון, והוא בחינת מקור לזה.

ויובן ענין מקור, שאינו מההעלם אל הגילוי, כי אם שהוא רק מקור. וכידוע, שיש דיעה, שבהמקור, שם המים הם רוחנים, ואינו בערך מים גשמיים הנובעים, ושם יש רק כח רוחני על נביעת המים. ועל כן, נביעת המעין נקרא בפסוק בשם מוצא, כמו שכתוב מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו, וכך כתיב מצאנו מים, כי הוא דבר חדש לגמרי, ולא כמו העלם וגילוי. וכמו כן, החכמה נקרא מעין, שמקבל ממקור, שמו בגימטריא מקור, ובגימטריא רצון, והוא ענין והחכמה מאין תמצא. האין הוא המקור והמזל, כמו ענין אין מזל לישראל, שהאין הוא המזל, והוא מקור ושרש ההזלה, ועל כן תמצא כו'. והנה, אם שהוא מציאה והתחדשות באופן הגילוי, עם כל זה, יש בו גם כן כל כח ההעלם והמקור. וכמשל במציאה, אם כי זהו דבר חדש בגילוי, אך באמת, זהו עצמו מה שהיה בהעלם מתחלה. כמו כן, אחר שנתגלה ונתחדש הנביעה והמעין דבחינת חכמה, שנקרא מוצא מים, יש בו כל כח הרוחני דהמקור, ועל כן מטהר בכל שהוא, ומטהר טומאות חמורות כו'. וזהו רק מפני הכח הרוחני של המקור, המלבישו, כל זמן שהוא מחובר למקור, עיין דרוש כל הנחלים.

והנה, כל זה נתבאר ההפרש בין מציאה למתנה, ששניהם בחכמה. שמתנה, הוא התחלת סדר ההשתלשלות מחכמה ואילך, משפיע ומקבל. אבל מציאה, הוא עצם מציאות האור, מהאין וההעלם דכתר. אך באמת, יש עוד ענין מציאה, כמו שכתוב, מצא אשה. וידוע, שאשה הוא במלכות, שנקראת אשה יראת ה', והוא סופא דכל דרגין. וכמו כן מצינו ענין המציאה במדת היראה, כמו שכתוב, אם תבקשנו ככסף כו' אז תבין יראת ה'. הרי כמו שיש מציאה בבחינת היותר גבוה בפנימיות חכמה, כמו כן יש ענין מציאה במלכות, סופא דכל דרגין. אך ההפרש, כי בחכמה, שם תמצא תמיד, והוא מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ובבחינת מלכות, שם הוא בבחינת מצא. ובדברי רבותינו זכרונם לברכה, מצא או מוצא כו'. והענין, כי יש שמוצא מציאה, והוא ענין בר מזל. אך יש מציאה אחר החיפוש והיגיעה, וכמאמר יגעת מצאת, ומציאה זו שייך דוקא אחר האבידה, וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה, בעל האבידה יחזר אחר אבדתו, ובזה יש מצות השבת אבידה.

ויובן שני הענינים למעלה, כמו שכתוב בספר יצירה, נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן. ולכאורה אם כן, מהו ההפרש. אך בתחלה, הוא בבחינת גילוי. ובסוף, הוא בהעלם, וזהו רק נעוץ תחלתן בסופן. נעוץ, הוא ענין העלם. וזהו בחכמה, הוא בבחינת מציאה וגילוי, מוצא מים. ובסוף, הוא בבחינת העלם, והוא ענין האבידה. ועל כן, צריך להיות חיפוש ויגיעה, לגלות המציאה, וכענין המצא לנו בבקשתינו ובקשת משם ומצאת. ובקשת משם, לשון שממה, תכלית הירידה וחשך, שם דוקא ומצאת, כי נעוץ תחלתן בסופן. וזהו ימצאהו בארץ מדבר דוקא. ועל זה אמרו, יגעת, מצאת דוקא.

וכמו כן מדת היראה, צריך להיות יגעת ביראה, לגלות האוצר של יראת שמים שיש במצפוני לבבו. והנה, במציאה זו, יש מצות השבת אבידה, להחזיר ולהעלות הניצוצים, עד שרשם בחינת מזל ונקה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה, מנקה הוא לשבים. וזהו נעוץ סופן בתחלתן. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה, כל ימיו בתשובה. שעיקר התשובה, להחזיר הדברים לשרשן ומקורם דוקא, בחינת מוצא, שלמעלה מבחינת נתת בי. וזהו כל אור חוזר, חוזר לקדמותו. וזהו בקריאת שמע, מסירת נפש בכח. ועל זה נאמר, תהום אל תהום קורא לקול צינוריק. ואיתא בזהר, תהומא תתאה לתהומא עילאה. כי יש בחינת מוצא מים, מלמעלה למטה, ומעין בית ה' יצא, יוצא תמיד. ויש בחינת מוצא, מלמטה למעלה, והוא ענין באר חפרוה שרים כו'. וזהו ענין יגעת מצאת, מצאנו מים, הנאמר ביצחק. ועל ידי חפירת הבאר מלמטה למעלה, מעוררים מלמעלה למטה. ועוד, בבחינת יותר גבוה, מזל ונקה, מזל הי"ג, וזהו תהום אל תהום קורא.

ועל פי זה יובן ענין הנותן מתנה, בעין יפה נותן. ולכאורה, הלא מתנה הוא על מנת להחזיר. אך באמת, זה גופא הוא ענין עין יפה. כי מתנה, התחלת סדר ההשתלשלות. ועל ידי זה מתנה, יש לה הפסק. ועל כן, ענין העין יפה, כדי שיהיה על מנת להחזיר. והכונה בזה, כי כל אור חוזר, חוזר לקדמותו, והוא לעורר המוצא דוקא, שלמעלה מסדר ההשתלשלות. ועל ידי זה, נמשך המשכה חדשה, שזהו ויתן ויחזר ויתן, וזהו דוקא על ידי עין יפה, כמו שכתוב, עין בעין יראו. שיש ראייה, שהוא ענין השגה והסתכלות, שאו מרום עיניכם.

ויש בענין עין, לשון מעין, כמו שכתוב אנכי עומד על העין, הוא ענין דמעות מהעינים. ועל ידי ההסתכלות וההתבוננות מהרוחק, על ידי זה מעוררים דמעות, שהוא ענין מים תחתונים בוכים, וזהו מעין מלמטה למעלה. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה, שערי דמעות לא ננעלו. וזהו מתנה על מנת להחזיר, שיש הכח בהירידה, שיהיה צורך עלייה. ועל פי זה יובן ענין ויתן ויחזר ויתן, שעיקר מעלת המתנה, הוא כשיחזר ויתן בלי הפסק. וכענין ועתה עתיד ליטלה, ואחר כך להחזירה. ובעבודה בכל יום, מסירת נפש בקריאת שמע. וכענין על זאת יתפלל כו', לעת מצוא, שנקרא מצוא כו'. וזהו בקריאת שמע, מסירת נפש בכח. ואחר כך בשמונה עשרה, תחלתן בסופן כו'.

ויתן לך משלך, משרש הנשמה, כענין קומי רעיתי כו'. ולכי לך לשרשך, לעורר ולהמשיך הבחינת מזל כו'. ויתן לך משל אביך, כי יש בכל אחד מישראל הכח, מה שיכול להמשיך בעצמו משרש נשמתו. ויש מה שהוא בכח הירושה, מה יפה ירושתינו כו'.

ועל דרך הסוד, ויתן לך משלך, מבחינת הקו וחוט, יעקב, בריח התיכון כו'. כי בקו וחוט, יש גם כן גילוי, בעילוי אחר עילוי. ויתן לך משל אביך, מבחינת הגבורות ואותיות דרשימה כו', בחינת יצחק. ויתן לך אלקים, אלהותו. בעץ חיים, על פסוק אני אמרתי אלקים אתם, זהו ניצוץ קטן שיש ביחידה שבנפש, שזהו אלקות ממש. ובמשה, ותחסרהו מעט מאלקים, שחסר השער הנו"ן, ונקרא מעט מאלקים, ניצוץ קטן. והוא בחינת קוצו של יו"ד, שלמעלה מארבע בחינות. וזהו דוקא על ידי הבחינה חמישית, למטה, בירידת הנשמה בגוף, נפחת בי. וענין אלקים, זה הוא למעלה משם הוי"ה, כמו שכתוב ביצחק. ושבתי בשלום אל בית אבי, בחינת יצחק, והיה הוי"ה לי לאלקים. ועל פי זה אפשר לומר, ויתן לך אלקים, שגם אלקים זה, יהיה בבחינת מתנה. כי עכשיו, הוא רק בחינת מציאה, עין לא ראתה אלקים זולתך. ומה שנמשך, הוא רק בדרך מציאה, ולא מאין, כענין מאין תמצא. ולעתיד לבא, ונגלה כבוד הוי"ה כו'. ועל כן, מה שעכשיו נקרא מציאה, עין לא ראתה, לעתיד לבא יהיה זה בבחינת מתנה ובעין יפה, וזהו ויתן לך אלקים כו'.

מטל השמים ומשמני הארץ. בשם הבעל שם טוב, שיש עולמות ונשמות ואלקות. אלקות הוא תורה כו', וזהו מטל השמים זה מקרא וכו', ומשמני הארץ זה משנה. כי על טל נאמר, טל אורות כו', אור, שלמעלה ממים. והוא כי מים יש להם מקור, מקור מים חיים. ואם כי מקור אינו מההעלם אל הגילוי, אך אין זה גם כן מאין ליש, אחרי שיודעים המקור. אבל טל שנתהווה מהאור, ורק שכשנתקרב אל הארץ, אז נעשה מים ורסיסי לילה כו'. ועל כן, בזהר אמרו, טלא דנטל מעתיקא, כי עתיק אינו גם מקור, כי אם מקור למקור כו'. ועל כן, מטל השמים זה מקרא, כי כל התורה כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא. והעיקר, האותיות. והאותיות נקרא גם כן בריאה, כי שרשם מקדמות השכל, יעויין ממעלת השם שקדם, בדרוש וארא. וענין זה דוקא בתורה שבכתב. ומשמני הארץ זה משנה, כי שמן שצף על גבי יין, וכמו כן על גבי מים, ושמן הוא מקור לאור. וענין שמן, ממציאין בכל, גם בצור החלמיש, וזהו ההיולי. וזהו במשנה, ההיולי דתורה שבעל פה. וכל זה הוא על ידי התורה, כי ויתן לך משלך, נשמות מעין אלקות. ועל ידי תורה, ממשיכים בחינת אלקות ממש.